

SOCIAAL ECONOMISCHE RAAD

NOORD-NEDERLAND

Jaarverslag 2021

Maart 2022

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Adviezen en coördinatie.....	4
Integrale investeringsprogrammering Noord-Nederland.....	4
Internationale arbeid	5
Creatieve oplossingen voor grote tekorten.....	6
Vervolg impactondernemen.....	7
Doorloop pilot energietransitie en arbeidsmarkt	7
Overig.....	8
3. Bijeenkomsten in 2021	9
In dialoog met Mariëtte Hamer	9
Jongeren platform SER Chronische aandoeningen	9
Focussessies Zorg en Techniek.....	9
4. Samenstelling Sociaal Economische Raad 2021.....	10
5. Financiën.....	11
Begroting en realisatie 2020.....	11

1. Inleiding

De Sociaal Economische Raad Noord-Nederland (SERNN) is een onafhankelijk overleg- en adviesorgaan over sociaaleconomisch beleid voor noordelijke provincies en gemeenten. Het advieswerk staat in het teken van het bijdragen aan een sterke en duurzame regionale economie. De focus verschuift daarbij van doel naar middel, waarmee wordt bedoeld dat duurzame economische ontwikkeling leidt tot brede welvaart voor iedereen. We realiseren ons echter dat de term brede welvaart nog te veel een containerbegrip is waarvoor nadere duiding gewenst is. Belangrijk is dat het denken over economische ontwikkeling is geëvolueerd naar meer aandacht voor het bredere aspect van brede welvaart. In onze adviestrajecten van 2021 is dat terug te vinden en ook in de nieuwe adviestrajecten krijgt dit meer aandacht. Het werk van SERNN wordt mogelijk gemaakt door de financiële bijdragen van de provincie Groningen en de nationale SER.

Het werk van SERNN verloopt langs drie sporen:

1. Overleg en draagvlak;
2. Advies;
3. Coördinatie.

Deze drie sporen staan niet op zichzelf. Vanuit het overleg met regionale overheden kunnen adviesvragen ontstaan en gedurende de lopende adviestrajecten zoeken wordt nadrukkelijk het overleg met adviesvragers en andere actoren om de adviezen zo goed mogelijk politiek/bestuurlijk in te bedden. Een advies is op deze wijze niet een op zichzelf staand rapport, maar onderdeel van bredere beleidsontwikkeling en -uitvoering.

In hoofdstuk 2 gaan we in op de afgeronde en lopende adviestrajecten in 2021. Dit betreft o.a. de adviestrajecten over Integrale investeringsprogrammering Noord-Nederland en internationale arbeid. Daarnaast coördineert SERNN de pilot Energietransitie en Arbeidsmarkt, die een doorloop kent in 2022. Verder is veel tijd gestoken in het voorbereiden van een gezamenlijk adviestraject met de nationale SER en de andere regionale SER'en over de grote toekomstige uitdagingen rond de ontwikkeling van de beroepsbevolking (vergrijzing) en de daarvan het gevolg zijnde tekorten op de arbeidsmarkt.

In hoofdstuk 3 wordt ingezoomd op de in 2020 georganiseerde bijeenkomsten. In de hoofdstukken 4 en 5 wordt respectievelijk ingegaan op de samenstelling van de Raad en de financiële verantwoording.

2. Adviezen en coördinatie

Advies Integrale investeringsprogrammering Noord-Nederland

Het Noorden beschikt de komende jaren over veel geld uit verschillende fondsen die kunnen worden ingezet voor de ontwikkeling van de brede welvaart. Het is dus van belang om zodanige afstemming en samenwerking te organiseren dat er een eenduidige gemeenschappelijk aanpak komt tussen die fondsen, zodat ze elkaar versterken in het bereiken van de doelen. In het advies *'Integrale investeringsprogrammering Noord-Nederland'* met als ondertitel *'Focus en organisatie voor de bevordering van de brede welvaart tot 2030'* signaleert SER Noord-Nederland de risico's van versnipperde uitvoering en komt met voorstellen om dit te voorkomen. Het advies is op 16 december aangeboden aan gedeputeerde Rijzebol van de provincie Groningen.

Kernpunt in het advies is dat het georganiseerde bedrijfsleven en de vakbeweging samen met partijen als de NOM en de onderwijs- en kennisinstellingen in positie worden gebracht om binnen een aantal belangrijke regionale opgaven de planontwikkeling en uitvoering vorm te geven via reeds ontwikkelde of te ontwikkelen ecosystemen. Het is in dit verband belangrijk dat er een beperkt aantal investeringsprogramma's worden opgezet die vanuit de onderscheiden fondsen kunnen worden ondersteund. SER Noord-Nederland stelt de volgende programma's voor, die deels aansluiten bij het bestaande beleid van de provincies:

1. Energietechniek en -transitie;
2. Groene chemie;
3. Smart Industry;
4. Agrifood & Health;
5. Watertechniek;
6. Digitalisering;
7. Toerisme.

Binnen deze investeringsprogramma's zullen ter verdere concretisering nog kansrijke thema's worden benoemd. In het advies wordt een handreiking gegeven hoe de regio op een gemeenschappelijke aanpak kan worden vormgegeven.

Om optimale gecoördineerde inzet van middelen te realiseren is het nodig een eenduidig organisatiemodel per investeringsprogramma te creëren en bindende afspraken te maken over het beslismodel voor de toe te kennen middelen. Dit zou per programma moeten worden georganiseerd om regionaal maatwerk te kunnen bieden. Belangrijk is dat daarbij duidelijk wordt bepaald wie de uitvoerende partijen zijn, zowel qua opzet en ontwikkeling van projecten als de financiële administratie. Dergelijke afspraken kunnen in een regionaal sociaal convenant worden vastgelegd.

Het mkb in Noord-Nederland kent wat innovatiekracht betreft vooral een volgend karakter. In de met de investeringsprogramma's samenhangende ecosystemen zou de positie van het mkb moeten worden versterkt door in samenwerking met MKB-Noord en de betreffende brancheorganisaties een aanvullend programma hiervoor op te zetten.

Verder stelt SER Noord-Nederland vast dat de provincies al een ambitieuze visie hebben neergelegd voor de periode tot 2050 in het beleidsdocument RIS3, maar dat hierin de toekomstige arbeidsmarktproblematiek van grote tekorten in allerlei sectoren ernstig wordt onderschat. Om de tekorten vóór te zijn is het nodig dat er een langetermijnvisie komt, die wordt vertaald naar nu nog niet gangbare maatregelen. Daarom zou er in samenwerking met meerdere partijen een noordelijke sociaal economische visie moeten worden opgesteld, waarin het begrip brede welvaart handen en voeten wordt gegeven.

Met de uitvoering van de aanbevelingen kan de basis worden gelegd voor integrale investeringsprogrammering in Noord-Nederland voor de komende jaren.

Adviescommissie

Prof. Jouke van Dijk (voorzitter SERNN)

Prof. Rudy Rabbinge (lid deskundige)

Joyce Walstra (voorzitter, lid namens MKB Noord)

Arnoud Hoogsteen (lid namens FNV)

Herman Bloupot (secretaris)

Advies Internationale arbeid

Om grip te krijgen op het eventuele belang van arbeidsmigratie als mogelijke (deel)oplossing voor de te verwachten arbeidsmarktproblematiek in Noord-Nederland heeft de RUG op verzoek van SERNN een voorstudie hiertoe verricht. In deze studie stonden twee vragen centraal, namelijk:

1. Wat zijn de huidige internationale en interregionale stromen studenten en werknemers in (Noord-) Nederland.
2. Wat zijn de verwachte knelpunten op de Noordelijke arbeidsmarkt op korte - en lange termijn.

De belangrijkste conclusies van deze voorstudie worden kort in onderstaande punten samengevat:

1. De omvang van het aantal internationale kenniswerkers en internationale arbeidsmigranten is bescheiden wanneer we dat afzetten tegen het aantal banen in Noord-Nederland, namelijk respectievelijk < 1% en ca. 2%.
2. De omvang van het aantal internationale kenniswerkers en internationale arbeidsmigranten is bescheiden wanneer we dat afzetten tegen het landelijke beeld, ongeveer 3 tot 4 keer zo weinig.
3. Het feit dat van de internationale HBO en universitaire studenten in het Noorden er, na hun afstuderen, relatief weinig in het Noorden blijven werken geeft aan dat er vrij weinig baanzekerheid is, maar het biedt tegelijk ook kansen. Immers, hier liggen mogelijkheden om door gerichte acties (marketing, informatievoorziening) internationale studenten aan de regio te binden.
4. Voor de RUG en Hanzehogeschool geldt dat er de laatste jaren slechts sprake is van een beperkte mate van vertrek uit het Noorden van afgestudeerden (lichte braindrain).
5. Ondanks de (regionaal) economische crisis als gevolg van de COVID-19 pandemie blijven middellange termijnknelpunten op de arbeidsmarkt bestaan. Tot en met MBO-4 zijn er in het Noorden enige personele knelpunten te verwachten in de Landbouw in Groningen (MBO-2) en Zorg & Dienstverlening in Groningen en Drenthe (MBO-2 en MBO-3). Grote knelpunten worden verwacht in Groningen in MBO-4 Voedsel, Natuur en Leefomgeving en in Groningen en Friesland in MBO-4 Techniek, Bouw en Procesindustrie. In de Bachelor- en Mastervakken in Noord-Nederland zijn de arbeidsmarkt knelpunten (zeer) groot in de Techniek & ICT, gezondheidszorg & Welzijn, Onderwijs, Economie & Recht, Landbouw, Natuur & Wiskunde. Hierbij doen zich verschillen voor tussen provincies. Wat de tweede COVID-19 golf gaat doen met deze vooruitzichten is lastig in te schatten.
6. Uit toekomstscenario's blijkt dat de komende dertig jaar de meeste noordelijke regio's een afname te zien zullen geven in de potentiële beroepsbevolking. Alleen in die gemeenten die dienen als woongemeente voor de werkgelegenheid in de belangrijkste baankern Groningen zal de potentiële beroepsbevolking nog licht groeien (in Aa en Hunze).

7. De verwachte kwantitatieve en kwalitatieve werkgelegenheidsontwikkelingen per gemeente zijn van grote invloed op de vraag of en welke omvang migratiestromen zouden moeten hebben op de bevolkingsontwikkeling per gemeente in het Noorden.

In 2021 zijn op basis van de uitkomsten van de voorstudie verschillende verdiepende interviews gehouden met deskundigen en betrokken uit de sectoren Techniek, Zorg, ICT en onderwijs. Daarop aanvullend is besloten om de uitwerking van het advies te focussen op twee sectoren namelijk Techniek en Zorg. Met deze twee sectoren zijn aanvullende focussessies gehouden, die extra input hebben geleverd voor het uiteindelijke advies.

Belangrijk aandachtspunt in het in 2022 te publiceren advies over dit onderwerp is het brede gebrek aan urgentiebesef rond de grote (toekomstige) problematiek van de arbeidsmarkttekorten. Het advies zal daarom in belangrijke mate focussen op de vraag hoe het urgentiebesef kan worden vergroot en wat daarvoor nodig is.

Hoewel het advies inhoudelijk is afgerond in 2021, zal publicatie hiervan in 2022 plaatsvinden.

Adviescommissie

Joyce Walstra (voorzitter, lid namens MKB Noord)

Prof. Sietske Waslander (lid deskundige)

Prof. Jouke van Dijk (voorzitter SERNN)

Paul Bos (lid namens LTO Noord)

Jurgen Elshof (vertegenwoordiger namens VNONCW Noord)

Herman Bloupot (secretaris)

Advies Creatieve oplossingen voor grote tekorten

In het voorzittersoverleg van 26 mei 2021 en in het verlengde daarvan het secretarissenoverleg met Henri de Groot van 18 juni 2021 is afgesproken om een gezamenlijk adviestraject van de regionale SER'en te starten. Na vervolgoverleg is besloten de focus te leggen op de advisering over het verminderen van de huidige en de te verwachten tekorten op de arbeidsmarkt.

De arbeidsmarkt staat in het teken van een ongekende spanning. In vrijwel alle sectoren is er een groot tekort aan adequaat opgeleide mensen. Het tekort is zelfs zo groot dat er meer vacatures dan werkzoekenden zijn, een situatie die in 50 jaar niet meer is voorgekomen. Alle ingezette instrumenten ten spijt – van activerende aanpakken voor mensen in de bijstand tot van-werk-naar-werk trajecten of inzet gericht op leven-lang-ontwikkelen – is de huidige aanpak onvoldoende gebleken om de bestaande en almaar oplopende tekorten in te vullen. De negatieve economische gevolgen van corona zijn bovendien tijdelijk en beperkt gebleken, vooral dankzij een uitgebreid pakket van steunmaatregelen van de Rijksoverheid.

Het adviestraject zal feitelijk in 2022 gaan lopen. In 2021 is bepaald waarop het advies zich gaat richten. De bedoeling is om oplossingen voor vernieuwing in beeld te brengen gericht op de grote arbeidsmarkttekorten aan de hand van enkele sectoren: de sector zorg in alle vier de regio's, aangevuld met één specifieke sector per regio (aansluitend bij het betreffende DNA van de regio).

Het advies beschrijft een aantal **best practices**: welke (pilot-)projecten en maatregelen hebben in sommige regio's hun meerwaarde bewezen? Zouden deze projecten en maatregelen ook elders ingezet kunnen worden? Is een pleidooi voor meer regionaal maatwerk op zijn plaats? En wat betekenen de ontwikkelingen op internationaal niveau? Kan de oprichting van een Europees stelsel van arbeidsmarkt skills uitkomst bieden?

Deze voorbeelden kunnen o.a. afkomstig zijn uit de volgende zaken:

- Arbeidsmigratie in de brede zin van het woord (kenniswerkers, buitenlandse studenten, arbeidsmigranten uit de EU (mbo-niveau en hoger of juist lager opgeleid) en arbeidsmigranten van buiten de EU);
- De versnelde inzet van statushouders en asielzoekers;
- Nieuwe manieren om mensen in de bijstand te activeren;
- Het aanboren van onbenut arbeidspotentieel;
- Mogelijkheden om personen meer uren te laten werken;
- Het toepassen van digitalisering en robotisering;
- Het keuzeproces van scholieren beter te laten matchen met de behoeften uit het werkveld;
- Het anders organiseren van arbeid, door de arbeidsorganisatie zo in te richten dat maximaal gebruik kan worden gemaakt van schaarse skills van mensen. Skills die door vrijwel iedere werknemer zijn op te pakken, kunnen vervolgens worden ingevuld d.m.v. het aanboren van onbenut arbeidspotentieel en het activeren van personen in de bijstand.

Vervolg impactondernemen

In 2019 heeft SER Noord-Nederland het advies over impactondernemen in Groningen uitgebracht. In het verlengde daarvan is het advies over de governance van de Sociale Werkvoorziening (2020) deels een aanvulling op het advies over impactondernemerschap. Hoewel de adviezen positief zijn ontvangen is te constateren dat buiten de gemeente Groningen er nog maar beperkt uitvoering aan wordt gegeven. Dat is jammer, want al vóór de coronacrisis bleek dat ondanks economische groei voor bepaalde groepen op de arbeidsmarkt de kansen op werk eerder zijn afgenomen dan toegenomen. Door de coronacrisis is de urgentie van de adviezen toegenomen. In samenspraak met andere actoren wil SER Noord-Nederland graag een voorzet geven om bepaalde onderdelen uit het advies uitvoeringsgereed te maken. Dat vraagt vooraf evenwel een positieve grondhouding van onder meer de provincie tot medefinanciering en inzet van middelen uit bijvoorbeeld het NPG.

Naar aanleiding van bovenstaande is contact gezocht met de provincie om concreter te maken hoe e.e.a. kan worden opgepakt. Tevens is gesproken met vertegenwoordigers van de gemeente Groningen, waar impactondernemen als thema voor beleidsuitvoering is opgepakt. De gemeente staat meer dan open voor samenwerking met provincie en/of andere gemeenten op dit onderwerp.

De gesprekken hebben erin geresulteerd dat de provincie bereid lijkt om samen met de gemeente Groningen op te trekken (financieel stimuleren) van challenges en informatieverstrekking over wat impact ondernemen inhoudt.

Coördinatie pilot energietransitie en arbeidsmarkt

Op basis van het advies "Routekaart leven lang ontwikkelen" coördineert SERNN de daaruit ontstane pilot, die begin 2020 is gestart. Hiervoor is onder meer een bijdrage van €320.000 uit het Nationaal Programma Groningen toegezegd. Hoewel de aanvankelijke looptijd tot begin 2021 was, is mede door de vertraging van de coronacrisis het verzoek om een langere looptijd ingediend tot en met 2022. Voor het opdoen van ervaring met de regiestructuur, die in de pilot centraal staat, ontstaat door deze verlenging een meer reële testperiode.

De pilot Leven Lang Ontwikkelen in de Energietransitie in Groningen heeft in 2021 meerdere projectmatige activiteiten ondernomen in de vorm van experimenten/deelpilots.

Eén van de experimenten richt zich op de verbetering van een goede leercultuur binnen technische MKB-bedrijven. In het verlengde van een eerder experiment is dit in 2021 uitgebouwd van 10 naar 20 bedrijven.

Verder is gewerkt aan trajecten voor statushouders. Hierin wordt samengewerkt tussen een aantal Groningse werkleerbedrijven en WIJ Techniek om via een 'werkfit'-programma met individueel maatwerk statushouders te begeleiden naar werk in de techniek.

In het eerste kwartaal van 2022 wordt de pilot afgerond en mede op basis van een evaluatie wordt geadviseerd over de vraag of en hoe de pilot een structurele inbedding krijgt. Of in het eventuele vervolg SERNN weer een coördinerende rol op zich neemt, is ook een vraag die in de evaluatie aan bod komt.

Overig

In 2021 zijn twee nieuwsbrieven uitgebracht (juni en november). Daarnaast heeft SERNN de inbreng Deltaplan Noordelijk Nederland t.b.v. kabinetsformatie 2021 mede ondertekend.

3. Bijeenkomsten in 2021

In dialoog met Mariëtte Hamer

In de planning stond een grote bijeenkomst op 29 oktober rond het thema modernisering arbeidsmarkt in relatie tot de verwachte arbeidsmarkttekorten. In deze bijeenkomst zouden we in dialoog met Mariëtte Hamer, voorzitter SER Nederland. Deze bijeenkomst, die samen met NOM, gemeente Groningen, Zorgplein Noord, VNONCW, FNV, Metaalunie werd georganiseerd in het verlengde van het eerder uitgebrachte advies van de commissie Borstlap en het middellange termijn advies van de nationale SER. Hoewel de organisatie hiervoor feitelijk klaar was, kon deze bijeenkomst helaas geen doorgang vinden i.v.m. een noodgedwongen afzegging van mevrouw Hamer. Nagegaan wordt of in 2022 deze bijeenkomst alsnog doorgang kan vinden.

Jongeren platform SER Chronische aandoeningen

Op initiatief van het jongeren platform heeft SERNN een bijdrage geleverd aan een (digitale) bijeenkomst met als onderwerp welke belemmeringen jongeren met chronische aandoeningen ervaren in hun leven wat betreft wonen, leren en werken. Deze bijeenkomst vond plaats op 23 september.

Focussessies Zorg en Techniek

Op 7 oktober is in twee afzonderlijke werksessie voor de Techniek en de Zorg nagegaan welke uitdagingen er in de komende jaren liggen om aan voldoende personeel te kunnen komen. Deze bijeenkomsten stonden in het teken van het adviestraject over arbeidsmigratie.

4. Samenstelling Sociaal Economische Raad 2021

Voorzitter

Dhr. Prof. Dr. J. van Dijk*

Werkgevers

VNO-NCW Noord

Dhr. Drs. T. Schroor*

MKB Nederland Noord

Mevr. J. Walstra

LTO Noord

Dhr. P. Bos

Werknemers

FNV Noord

Dhr. A. Hoogsteen*

CNV

Dhr. D.M. Vis (vanaf 1 oktober 2021)

VCP

Dhr. P. van den Ban

Deskundigen

Beleidsterrein Onderwijs

Mevr. Prof. Dr. S. Waslander

Beleidsterrein internationalisering en energie

Dhr. Prof. Dr. Ir. R. Rabbinge*

Beleidsterrein Economie

Dhr. Prof. Dr. S. Brakman

Secretariaat

Algemeen Secretaris

Dhr. H. Bloupot*

Secretariële en projectondersteuning

Mevr. M. Bish

* *Tevens lid van de agendacommissie SERNN*

5. Financiën

De provincie Groningen en de nationale SER leveren jaarlijks een structurele bijdrage aan SERNN van maximaal €100.000,- per organisatie. Hiermee is de onafhankelijke adviesrol van de SERNN voor de komende jaren gegarandeerd.

Begroting en realisatie 2021

Kosten SER NN	Begroot 2021		Realisatie 2021	
	€	€	€	€
<u>Personeelskosten</u>		122.000		128.042
Salarissen (alg. secr.*/proj. ondstr*)	90.000		107.046	
Vergoeding voorzitter / deskundigen	22.000		20.996	
Reis- en verblijfskosten	4.000		0	
<u>Huisvesting</u>		17.000		16.182
Huur**	17.000		16.182	
<u>Kantoorkosten</u>		5.600		6.346
Telefonie	1.600		0	
Website/ICT	1.000		2.163	
Kantoorartikelen/frankeren	1.000		0	
Drukwerk en opmaak	1.000		3.302	
Overige kantoorkosten	1.000		881	
<u>Algemene kosten</u>		19.000		7.474
Vergaderkosten	2.600		4.130	
Diverse kosten externe opdrachten/representatie/conferenties	16.000		3.344	
Parkeren	400		0	
<u>In huur t.b.v. adviesvragen</u>		42.400		0
Externe deskundigheid	42.400		0	
Totaal		200.000		158.044

*Aanstellingen voor 0,5 resp. 0,6 fte.

**Betreft huidige locatie

Inkomsten	€
Provincie Groningen (basis)	100.000
SER Nederland (basis)	100.000
Totaal	200.000